

A várnai csata, 1444

A hosszú hadjárat után, mely kis híján a törökök fővárosának, Drinápolynak az elfoglalásával végződött, I. Ulászló előnyös pozícióból köthette meg a szegedi békét. Az elbizakodott magyar király, a hamis nyugat-európai és pápai ígéretre hallgatva úgy döntött, felrúgja a megállapodást, és kiúzi az oszmánokat a Balkánról. A Várna mellett, 1444. november 10-én összecsapó törökök és keresztények csatájából – bár komoly veszteségeket szenvedve – az előbbiek kerültek ki győztesen, végképp megvetve lábukat Európában, míg I. Ulászló halva maradt a csatatéren.

Azt megállapíthatjuk, hogy a várnai csatát megelőző hónapok történései a keresztényeknek kedveztek. Az 1443 ősze és 1444 tavasza között lezajlott „hosszú hadjárat” során a szerbekkel és bolgárokkal kiegészült magyar erők számos sikert arattak a bégek tartományi csapatai ellen, ennek nyomán pedig II. Murád – akinek katonai erejét a birodalma ázsiai felében, Karamániában kitört lázadás kötötte le – 1444 nyarán kedvező békét ajánlott I. Ulászlónak. A Szegeden és Váradon folytatott tárgyalások során az oszmánok Szerbia kiürítése mellett 100 000 arany hadisarcot, illetve – háború esetén – 30 000 fős katonai támogatást ígértek a magyar királynak, illetve tíz évre szóló békét is kértek a Magyar Királyságtól.

Azonban a béketárgyalások alatt a pápa legátusa, Giuliano Cesarini bíboros azon mesterkedett, hogy I. Ulászlót egy újabb hadjárat megindítására vegye rá, amellyel végre kiűzhetnék az oszmánokat a Balkánról – és így Európából. Ugyanis az elmúlt évszázadok során a Szentföld végleg elveszett, és az egyre idejétmúltabb és hatástalanabb keresztes hadjáratok célja már csak az volt, hogy a muzulmánokat – a törököket – kiűzzék Európából, akik már az 1300-as évek óta jelen voltak a Balkán déli végein, majd a fővárosukat is itt – Drinápolyban – rendezték be. Egy keresztes hadjárat esetére a legátus hamis ígéretekkel tett, hiszen garantálta a pápai állam, aztán Genova és Velence hadigályainak, illetve az 1419 és 1467 között uralkodó Jó Fülöp burgundiai hercegnek a támogatását is. Végül I. Ulászló hallgatott a pápai legátusra, és miközben megállapodott a törökökkel, titkon hozzájárított egy újabb hadjárat megszervezéséhez. Komolyan számított rá, hogy szárazföldi segítséget fog kapni, illetve elhitte azt is, hogy a genovai és velencei gályák most tényleg meg fogják akadályozni a kis-ázsiai felkelés leverésével elfoglalt II. Murádot abban, hogy a Boszporusznál átkeljen Európába, fővárosa védelmére. Nem fordított elég figyelmet arra, hogy ilyen hamis ígéretek már egy esztendővel korábban is elhangzottak...

A békekötés után alig egy hónappal megindultak Hunyadi János csapatai, akik Orsovánál léptek török területre. Már a hadjárat legelején baljós események játszódtak le. I. Ulászlóhoz mindössze 4 ezer idegen zsoldos érkezett erősítésként, ugyanakkor a szerbek sem csatlakoztak a hadjáratához, illetve Genova egyenesen elárulta a keresztényeket, mikor nemhogy megakadályozta volna, de katonaként egy aranyért át is szállította az oszmánokat, az Európát és Ázsiát elválasztó tengerszoroson. Ezt látva a velenceiek sem bocsátkoztak harcba, inkább elhajóztak az Adria irányába.

Maga a hadjárat jól indult, a Duna mentén vonuló keresztény csapatokhoz erősítés érkezett II. Vlad havasalföldi vajdától, majd a bolgár fejedelemtől is. Hunyadi serege így körülbelül 20 ezer fős létszámmal duzzadt, aki megkezdte a jelentősebb török erősségek ostromát. A keresztények Vidin, Nikápoly és Sumen elfoglalása után, 1444. november 9-én érték el a Fekete-tenger partján fekvő Várnát. A várost

elérve döbbsent rá Hunyadi János és I. Ulászló arra, hogy cserbenhagyták őket. Az ígéretekkel ellentétben egyetlen szövetséges hajó sem várta a keresztény hadat utánpótlással és ellátmánnyal Várna partjainál, sőt, még ugyanaznap feltűntek II. Murád hatalmas, több, mint kétszeres túlerőben lévő csapatai – közel 50 ezer katona – a láthatáron.

A magyar király Hunyadi János tanácsára hallgatva, egy gyors támadás mellett döntött, mellyel szét lehetett volna zilálni a beérkezőfélben lévő oszmán sereget. 1444. november 10. napjának hajnalán a mocsaras Devnai-tótól északkeleti irányban sorakoztak fel a keresztések az összecsapáshoz. A balszárnyat Szilágyi Mihály, a derékhadat I. Ulászló, a jobbszárnyat pedig Cesarini bíboros és három magyar püspök, valamint Thallóczy Ferenc horvát bán irányította. Hunyadi a nehézlovasság élére állt, hogy tartalékként ott avatkozzon majd be a csatába, ahol arra a legnagyobb szükség mutatkozik.

A csata – csakúgy, mint az egész hadjárat – baljós eseménnyel kezdődött, hiszen a törökök résen voltak, és a magyarokat megelőzve foglalták el állásaikat a csatateret körülvevő dombokon, így jutva komoly helyzeti előnyhöz, majd pedig támadást indítottak a kereszties had ellen. II. Murád serege a jobbszárnyon kezdett támadásba, amely egy csel volt tulajdonképpen: a könnyű fegyverzetű aszab és akindzi lovas egységek célja nem az áttörés, hanem a Cesarini vezette hadtest elcsalogatása és megsemmisítése volt. A cselvetés bevált, a megfutó törökök a lesben várakozó, vértés, nehezebb fegyverzetű szpáhi lovasság elé csalták a főpapok és Thallóczy bán gyanútlanul rohamozó seregét. A szpáhi ellentámadással egyidőben a török könnyűlovasság is visszafordult, és együttes erővel elsöpörték a keresztiesek jobbszárnyát: a csata olyan heves volt, hogy több főpap, köztük Cesarini is elesett. Az oszmán ellentámadás kiszélesedését és az azonnali csatavesztést Hunyadi János előzte meg, aki nehézlovasságával megállította és visszanyomta, majd pedig visszavonulásra kényszerítette a szpáhiakat.

Eközben a balszárnyon is hasonló jelenet játszódott le: Szilágyi Mihály seregrésze komoly csatába bonyolódott II. Murád ruméliai hadtestével, és a vértés, sodronyinges szpáhiak itt is felülkerekedni látszottak. Ekkor ért oda az egyszer már győzedelmeskedő Hunyadi nehézlovassága, és megállította,

sőt, meg is futamította a ruméliai oszmán katonákat. Ekkor azonban végzetes dolog történt: az addig tétlen, fiatal I. Ulászló meggondolatlan tette szánta el magát: rohamot vezényelt a derékhadnak, és nehézlovas testőrsége élén nekirontott az ellenségnek. A magyar király lendülete hamar megtört a harcedzett janicsár gyalogságon, és néhány perc múlva I. Ulászló feje már egy lándzsára tűzve hirdette a törökök centrumának győzelmét. A király halála demoralizálta a keresztény sereget, a sorok felbomlottak, és Hunyadi, látva a kereszties had meggingását, azonnali visszavonulást rendelt el.

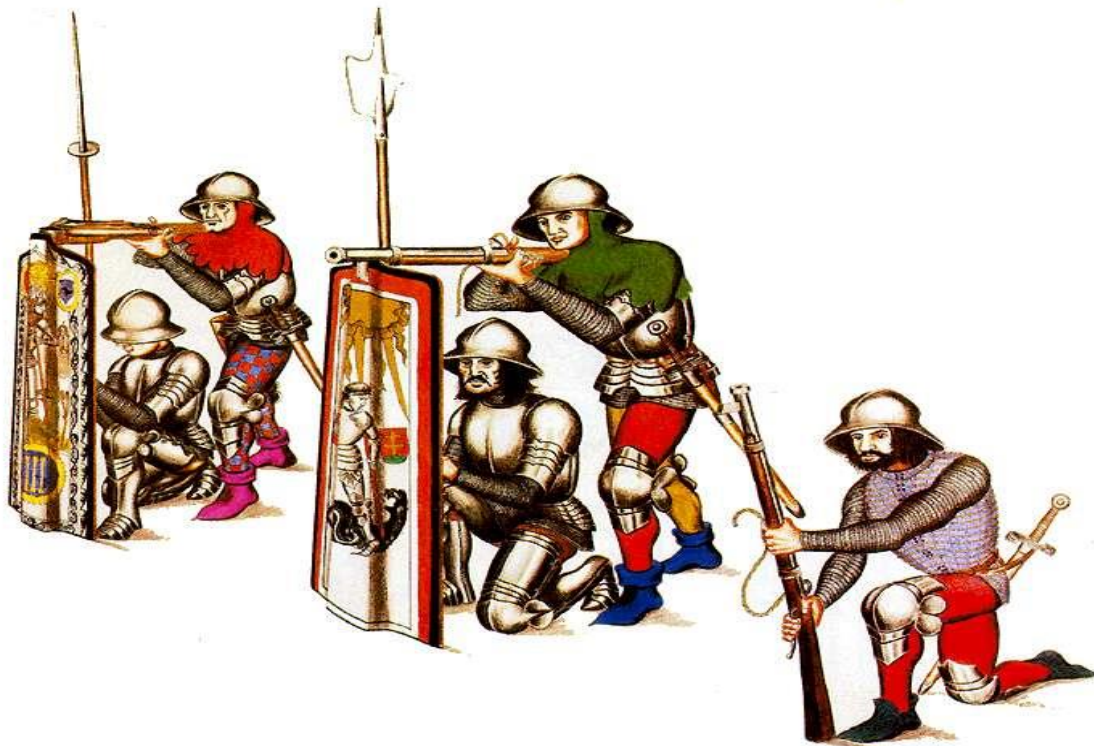

A várnai ütközet ezzel véget is ért: mintegy 11 ezer szövetséges katona és számos előkelőség maradt halva a várnai csatatéren, de a törökök még súlyosabb veszteségeket szenvedtek, mégis övük lett a győzelem. Hunyadi János kiváló hadvezetésének köszönhetően a megvert magyar sereg rendezetten vonult ki az Oszmán Birodalom területéről. Ezzel a csatával megerősödtek a törökök balkáni pozíciói. Négy esztendővel később, 1448 októberében Hunyadi még tett egy utolsó próbát a törökök balkáni uralmának megtörésére, de a rigómezei csatában katasztrofális vereséget szenvedett, amely után már,

az Oszmán Birodalom új határa közvetlenül a Kárpát-medence déli végeinél húzódott. 1451-ben meghalt II. Murád.

Fia, II. Mehmed két esztendő múlva, 1453. május 29-én elfoglalta az egykoron hatalmas Bizánci Birodalom utolsó erősségét, egyben fővárosát, Konstantinápolyt, amit Isztambulnak neveztek eztán, és ez lett az oszmánok új fővárosa is.

II. Mehmed 1460-ban lerohanta Misztrát, 1461-ben pedig az utolsó görög területet, az addig fennálló Trapezunti Császárságot is elfoglalta. Ezzel egy egységes birodalmat hozott létre, mely Perzsiától a Kárpát-medencéig húzódott.

A Magyar Királyság és Hunyadi János 1456-ban, Nándorfehérvár alatt még képes volt a törökök megállítására, de inntól kezdve már nem a török Balkánról való kiűzése, hanem a déli határai megvédése érdekében folytatott a magyarság az oszmán portyacsapatokkal szinte állandó küzdelmet. Mátyás király uralkodásának évtizedeiben a déli végvárrendszer biztos védvonalat jelentett, de halálával a Kárpát-medencét uraló királyságunk is hanyatlásnak indult.

A vég 1526-ban, Mohácson érte a magyarokat, a várnai csata után egy évszázaddal pedig már török félholdas, lófarkas jelvény díszelgett a budai vár tornyain is. Az oszmánokat csak 150 esztendő múlva, a 17. század végén sikerült kiűzni a Kárpát-medencéből, de a Balkán keleti csücske még ma is Törökországhoz tartozik, így a muzulmán vallású ország azóta is Európa részének tekintheti magát.

Dr. Papp Attila